

Een productie in het kader van

Atelier **Field Station**

Onder Corneel Cannaerts en Michiel Helbig

2016 - 2017

KULeuven, Faculteit Architectuur Campus Brussel

Deze field guide gaat er van uit dat het terrein waarin architectuur opereert ruimer is dan de fysieke ruimtelijke compositie, en onderhevig is aan technologische en culturele evoluties. De bebouwde wereld is één laag in onze leefomgeving, waarin andere materiële en immateriële lagen actief zijn. Het draagt bij tot een groter economisch, ecologisch en infrastructureel systeem. De context voor architectuur als 'expanded field' is gelaagd, veranderlijk en hybride.

Hoe hoort architectuur zich te verhouden tot dit breder terrein, en hoe opereert het erin? Volgens 'Field Station' krijgt deze vraag urgentie door drie ingrijpende evoluties:

1. De aanwezigheid van de mens op deze planeet heeft permanente sporen achtergelaten. Wetenschappers stellen een nieuw geologisch tijdperk voor: het antropoceen. Architectuur en stedenbouw hebben hier een grote rol in gespeeld en kunnen niet als onafhankelijk van onze oeromgeving beschouwd worden.

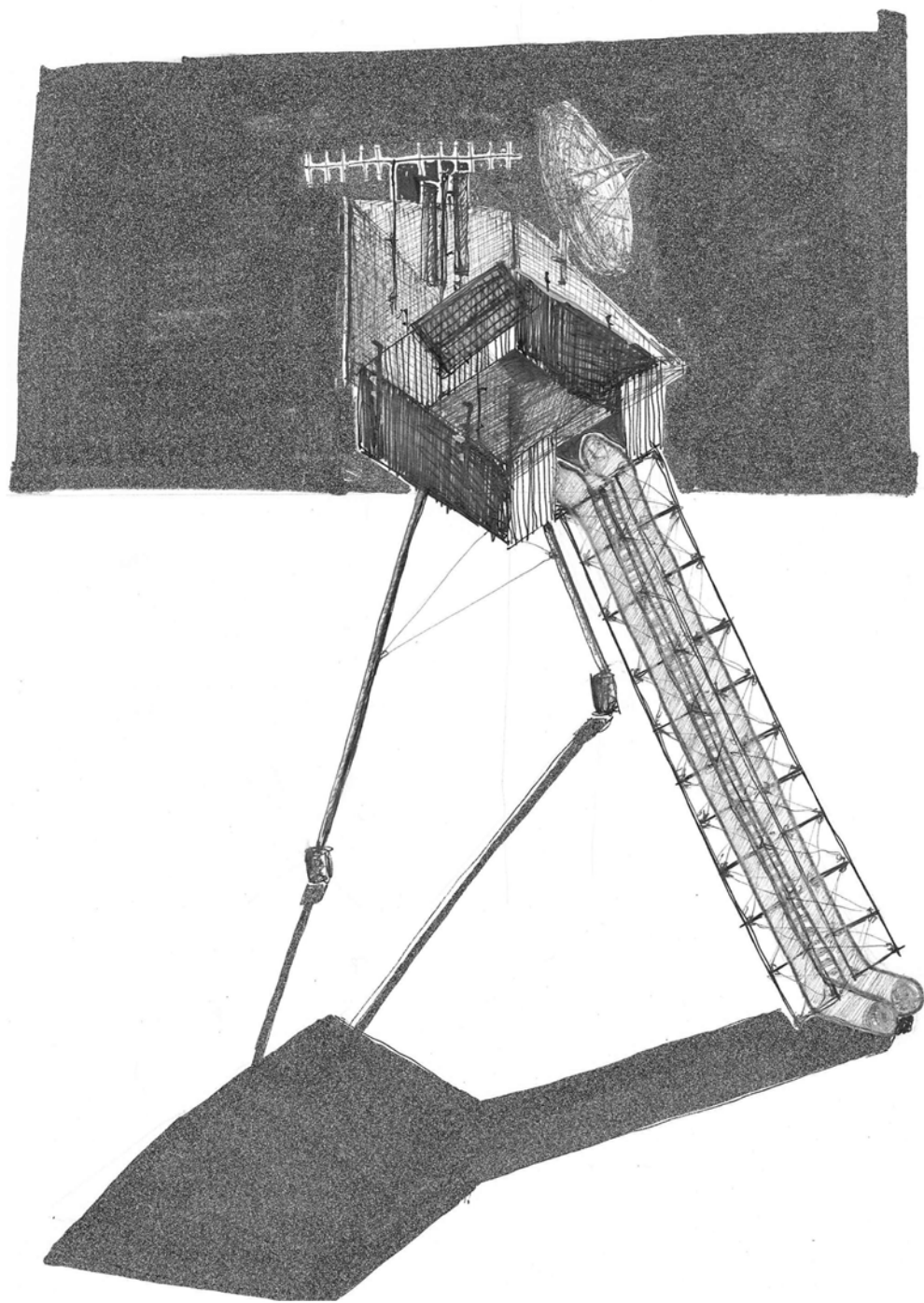
2. Onze leefomgeving wordt hoe langer hoe meer gestuurd door alomtegenwoordige technologie. Sensoren, mobiele netwerken, big data, internet of things, technologie is intussen nauw verbonden met de gebouwde omgeving en het stedelijk weefsel. Onze cultuur wordt ook meer en meer gefaciliteerd door digitale media: online blogs en sociale media zijn altijd en overal toegankelijk en verbinden gebruikers met elkaar en eindeloze stromen aan informatie. Deze extra laag aan technologie of technosfeer heeft een drastische ruimtelijke en materiële impact waarmee architectuur geen blijf weet.

3. Internet, sociale media en mobiele platformen geven overal toegang tot informatie en kunnen ons handelen als collectief beïnvloeden. De architectuurpraktijk kan leren van fenomenen als crowdsourcing, crowdfunding en massaconsumptie.

De dichotomieën binnen architectuur worden ontmanteld: de grenzen tussen natuur en cultuur, interieur en exterieur, digitaal en materiëel, omgeving en gebouw, fysieke of virtuele ervaringen, vervagen.

De field guide belicht een laag, netwerk of veld binnen het breed terrein waarin architectuur actief kan zijn. Voorafgaand aan de keuze voor het veld was de volgende vaststelling: tegenover de hyperconnectiviteit en de door technologie gestuurde leefomgeving staat een hardnekkige uitsluiting van een minderheid die de technologie niet meester is. Een veldoverschrijdend fenomeen dus, waarbij gebruikers fysiek geïsoleerd worden omdat de analoge toegang tot een veld verdwijnt. Concreet krijgt deze onzichtbare groep geen treinticket meer gekocht, geen bankverrichtingen meer gedaan, geen ondersteuning meer verkregen, en tenslotte geen werk meer gedaan.

Daarom kwam voor het veld eerst het station. Het is een universeel instrument, vrij te gebruiken voor iedereen technologisch gemarginaliseerd. Het staat tussen de gebouwde omgeving en cloud, tussen analoog en digitaal.

Deze oppervlakkige symptomen zorgen voor argwaan tegenover automatisatie alsof het, analoog aan Fukuyama's post-geschiedenis en □ i □ ek's post-politiek, een onafhankelijk, apolitiek en vooral onhoudbaar mechanisme is. Binnen deze post-politiek is automatisatie de motor voor een parallelle, veel gevaarlijkere evolutie: in combinatie met globalisering (toegang tot goedkope arbeid), verzwakte vakbonden en belastingwetgeving in het voordeel van multinationals en vermogenden is technologie en de snelheid waarmee het groeit (wet van Moore) een hoofdingrediënt voor massale, doelgerichte ongelijkheid. In het verleden werden gelijkaardige angsten ongelijk bewezen door onderwijs, regulering en emancipatie, nu lijken ze te worden bevestigd door een fenomeen dat bekend staat als de 'Great Decoupling', een ontkoppeling van de groei in productiviteit enerzijds en de tewerkstelling anderzijds.

Een mogelijkheid is deze automatisatie te herpolitiseren en deze evolutie onschadelijk maken door bijvoorbeeld in functie van herverdeling te werken, in plaats van vraag en aanbod. In een groter kader van herverdeling betekent dit naast de herverdeling van verworven welvaart (onvoorwaardelijk basisinkomen), werk (dus tijd), een herverdeling van technologie zelf. Een herverdeling die onvermijdelijk ook ruimtelijk zal plaatsvinden.

[illegible]

The graph displays two metrics over time, indexed to 1947=100. The Y-axis ranges from 100 to 500. The X-axis shows years from 1947 to 2010. The 'PRODUCTIVITY' line (grey) shows a consistent upward trend, reaching approximately 390 by 2010. The 'PRIVATE EMPLOYMENT' line (black) shows a more volatile upward trend, peaking around 2008 at approximately 290 and then declining to about 270 by 2010.

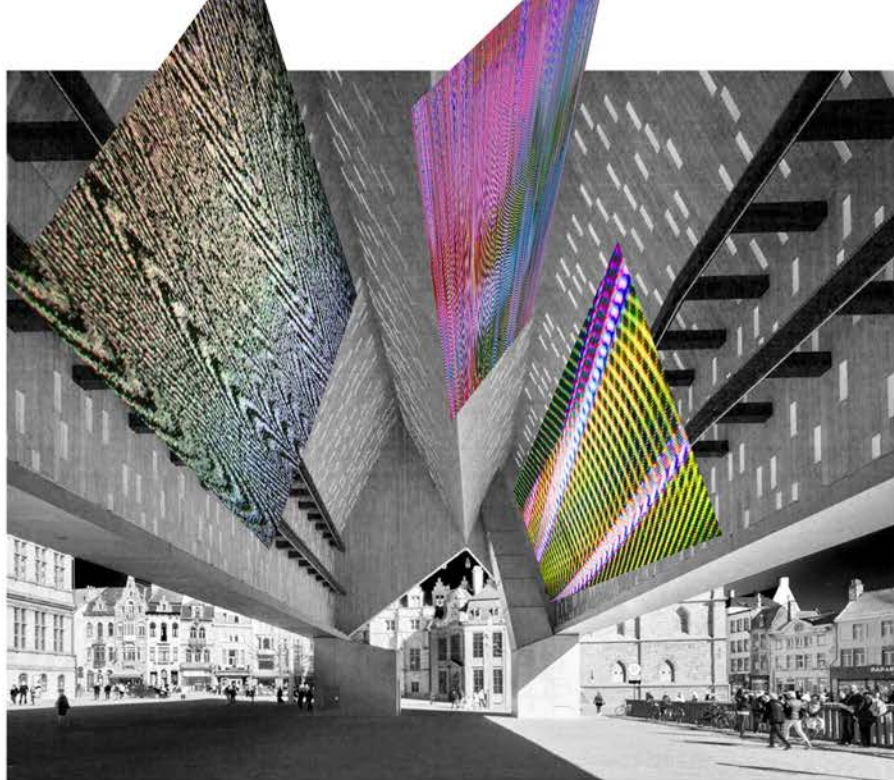
Year	Productivity (1947=100)	Private Employment (1947=100)
1947	100	100
1950	110	105
1960	130	110
1970	170	140
1980	210	180
1990	240	220
2000	300	270
2010	390	270

Sources: U.S. Department of Labor, Bureau of Labor Statistics

Het afbakenen van het veld betekent een nieuw prototype. Het forum staat voor de herverdeling van communicatie en informatie door technologie. De technologie wordt geherpolitiseerd in een gemeenschap waar logaritmische berichtgeving filteren, waar gebruikers uitsluitend in contact komen met gelijkgestemden en het digitale platform de drempel verlaagt voor onbegrip, verwijten en uitsluiting. Een pleidooi voor een nieuw hybride digitaal-fysiek openbare ruimte dat op stedelijk, nationaal en mondiaal niveau beelden en informatie uitzendt, zonder censuur of narratief, op een plaats waar onvermijdelijk fysiek kan worden gediscussieerd en gemanifesteerd.

Niet het (steeds politieke) algoritme maar de wisselwerking fysiek-digitaal is de basis voor het functioneren van deze ruimte, ze controleren en versterken elkaar. Virtuele acties hebben voortaan een fysieke impact, wat de boodschap kan versterken of net beperken en zo meer afhankelijk is van een effectief draagvlak in plaats van een aantal clicks. Fysieke manifestaties krijgen dan weer dezelfde mogelijkheden tot onmiddellijke massacommunicatie en multimedia die voordien enkel op digitale platformen te vinden was. Hedendaagse manifestaties spelen zich al meer en meer op de twee terreinen af, maar een echte ontmoeting tussen de twee ontbreekt. Elke toeschouwer of manifestant heeft op deze plaats steeds een fysieke en virtuele aanwezigheid, stem en agency.

De architectuur van zo'n forum dient plaats te bieden aan deze verschillende vormen van manifestanten, toeschouwers of sprekers en de media die ze gebruiken. Wanneer de structuur te rigide is zou het als autoritair ervaren kunnen worden en vooral gevestigde waarden versterken. Als dat uitblijft loopt het dan weer het risico zijn kracht te verliezen en tot straatmeubilair te verworden. Te flexibel en het forum gaat conflict vooral uit de weg of is niet meer dan een provisorisch politiek opstootje. De voorgestelde prototypes dragen beiden in zich, waar rigiditeit tegenover de flexibiliteit staat en de balans tussen de twee steeds zorgt voor (mogelijkheid tot) toe-eigenbaarheid zowel in geval van aanstoot als identificatie.

